

Stražar pravi: "Prišlo bo jutro, četudi je noč!" (Iz 21, 12)

Uvodnik

Primož Krečič

Naša Cerkev

Ko sem začel to razmišljanje, sem v naslov zapisal 'Moja Cerkev', želel sem namreč pokazati svojo pripravljenost za delo pri njeni rasti in boj proti njenim madežem, ki so pogosto tudi madeži mojih grehov. Potem pa sem pri molitvi očenaša začutil, da moram zapisati 'Naša Cerkev'. Vsi skupaj smo Cerkev, ker imamo skupnega Očeta in Odrešenika Jezusa Kristusa. Cerkev je nosilka in posredovalka njegove poveljane človeškosti, največji izvir ljubezenske duhovne moči. Obenem pa je tudi človeška in grešna, obremenjena s teminami človeške hudobije in potrebuje neprestano očiščevanje in spreobračanje. Lahko ugasne v določenih delih sveta (Mala Azija, Severna Afrika, Nizozemska), kljub viharjem pa ne more propasti, saj ima Božjega krmarja.

V zadnjih tednih je slovensko javnost presenetil polom gospodarske verige mariborske nadškofije. Kristjane in ljudi dobre volje, ki zaupamo v moralno in duhovno moč Cerkve, je ta dogodek globoko prizadel. Za marsikoga je bilo to početje tudi huda preizkušnja vere. Verjetno je to eden najtežjih udarcev, ki jih je doživela naša Cerkev po uničenju domobranske vojske v sredini prejšnjega stoletja. V ozadju tega projekta, ki se je kuhala skozi čas tranzicije, sta bila želja po moči in pohlep po kapitalu, ki se je povezal s klerikalno skušnjavo po strukturno in gmotno močnem vodstvu Cerkve. Razlika med iskanjem te moči in evangelijskim služenjem je na prvi pogled majhna, v resnici pa zelo velika. Zato terjaja temeljit premislek o načinu doživljanja Cerkve in njenega delovanja, da bo postala to, kar je - naša Cerkev.

Slovenski cerkveni prostor se nahaja med dvema modeloma upravljanja, med tako imenovanim severnim modelom, ki je prisoten zlasti v nemški Cerkvi in ima močno upravo ter velika sredstva, ter južnim, sredozemskim modelom, ki je bolj ljudski, vezan na prostovoljstvo in neposredno dobrotelost ljudi. Ta je prevladal pri delovanju Slovenske Karitas, kar se pozna pri mnogih njenih dejavnostih. Vsem je jasno, da Cerkve potrebuje ekonomsko osnovo za življenje in delovanje, ne sme pa ta postati neka nadstruktura, na katero se obešata njena varnost in moč. V Izraelu so Levijevi sinovi živeli od templja in daritev in niso imeli svojega deleža v zemlji kot drugi rodovi (5 Mz 18,1). Upam, da se bosta po vsem tem dogajanju rodili večja samokritičnost in odgovornost, da se bomo bolj trudili za evangelijsko miselnost in sredstva na vseh področjih, tudi v ekonomiji, politiki, socialni in vzgoji. Raje imeti manj in tisto pošteno, transparentno, zlasti pa v službi ljudi in oznanjevanja. Čeprav je Cerkev urejena hierarhično, potrebuje večji pretok misli, sodelovanja in tudi kritičnosti dejavnih laikov. Cerkev na Slovenskem se mora iz zaspane organizacije, ki še vedno nosi spomine na mogočno srednjeveško institucijo in njene privilegije, spreobrniti v živo evangelijsko Cerkev, ki kljub svojim ranam in madežem sveti kot zakrament odrešenja v času sekularizirane družbe ter njene miselne, moralne, ekonomske in politične krize.

Foto M. Rijavec

Težaven odnos mladih do Cerkve (2) Drugačen svet

Pretrgana veriga

Dolgo časa je veljalo, da je vera na Zahodu, pa tudi pri nas, prehajala iz roda v rod predvsem doma. Rojstvo in vstop v Cerkev sta bila praktično nekaj sočasnega, lahko bi rekli, da so ljudje skupaj z materinim mlekom prejeli tudi krščansko vero. Komunizem ni imel tako velikega vpliva na določene zasidrane države, vrednote in tudi verske navade. To prvotno versko oznanilo je bilo zelo učinkovito in uspešno in ga lahko primerjamo z učenjem kakega jezika od malih nog, ki je tudi zelo plodovito. Tisti prvi jezik se imenuje prav 'materni jezik', skupaj s tem jezikom pa so se mladi, ki so rasli pred letom 1980, učili tudi evangelijskega jezika. V preteklosti so torej župnijske skupnosti lahko računale in se zanesle na to vlogo mater in babic. Ko so potem otroci prešli k vzgoji v sami župniji (verouk in druge dejavnosti), so duhovniki in drugi vzgojitelji to vero samo še utrdili in jih pripravili na zunanje izkazovanje svoje vernosti in pripadnosti. V nekem trenutku se je ta veriga medgeneracijske prenosa krščanskih vrednot prekinila. V šoli sta se vzgoja in razumevanje človeka že kar takoj po vojni oddaljila od krščanskega pojmovanja, isto pa se je kakih trideset let zatem začelo dogajati tudi v družini. Roditi se in postati kristjan zdaj ne gre več z roko v roki, ampak sta to dve povsem različni zadevi. Družba že kakih štirideset let na človeka in svet gleda precej drugače, kot je veljalo v preteklosti, ko je bil še kako močan krščanski vpliv. V tem času je torej z vidika krščanske vere prišlo do novosti - mladim ni nihče povedal, zakaj je dobro verovati, zakaj naj bi molili.

Tako se oddaljijo od Cerkve takoj, ko prejmejo zakrament birme, oziroma se držijo na primerni razdalji od župnije, na varno mesto pa tudi spravijo tisto Sveto pismo, ki (če) so ga nekoč dobili (to je lahko tudi kak antikvariat). Ne čutijo tudi potrebe po tem, da bi obhajali nedeljo, kjer bi našli hrano in zagon za veliko življenjsko pustolovščino. Nihče jim ni pomagal, da bi v srcih razvili verski čut.

Težava je kulturne narave
Krščanstvo se je vedno vključevalo v neko kulturo, da bi ga ljudje v določenem času bili sposobni razumeti in ga vzeti za svojega. To je nikdar končana 'inkulturacija' vere. Tista velika inkulturacija evangelijskega sporočila, do katere v Evropi pride v prvem tisočletju, je danes vse manj učinkovita, ker medtem ne pride le do zunanjih sprememb, ampak do spremembe srca. To je za oznanilo vere odločilnega pomena.

Korenite spremembe
Od druge polovice 19. stoletja pride v več etapah do korenitih sprememb. Najprej na prizorišče stopita Darwin (evolucijska teorija) in Marx (Ne moremo pričakovati raja!). Pride do t. i. druge industrijske revolucije, ko so položeni temelji svetovnega trga. Pod vprašaj je postavljena večnost, ključna beseda dotedanjega zahodnega gledanja na svet in človeka. Če pa odvezamo ta 'večnostni pogled', kakšen smisel še ima evangelijsko oznanilo?

Druga etapa sprememb se zgodi v začetku 20. stoletja z Einsteinom, Picassom (Les demoiselles d'Avignon), Schönbergom (6 malih klavirskih skladb), Joyceom in Proustom (V iskanju izgubljenega časa), Freudom, po katerem spolnost ni več namenjena le zagotavljanju potomstva, in še bi lahko našteval. Moderni razum, ki temelji na resnici, univerzalnosti, objektivnosti, prepusti mesto razumu, ki temelji na osebi, čustvih, temni strani človekovega srca. Še ena ključna beseda, resnica, izgubi svoj čar. Na njeno mesto stoji drugačnost, odprtost

in strpnost. Resnica postane relativna. Cerkev tudi.

Tretjo etapo začne Auschwitz, kjer se začne 'tehnična doba' (Anders, Galimberti). Iskanje načina čim hitrejšega uničenja ujetnikov pripelje do tega, da tehnika ni več v neposredni službi potreb človeške osebe. Kar se da preizkusiti, je tudi treba preizkusiti. Resnica je relativna, življenje je sestavljeno iz možnosti in priložnosti. Nič ni več stalno ali obstojno. Vse je relativno. Če se je možno izboljšati, zakaj le se ne bi? Pride do izuma funkcionarja (Galimberti) - človek samo čim bolj natančno izvršuje svoje delo. Tu se počasi izgublja čut za odgovornost in angažiranost. Sistem mora samo 'delovati' (funkcionirati), ostalo spada na zasebno področje. Ker mora biti človek čedalje bolj učinkovit, je tudi pod vse večjim pritiskom. S holokavstom pa se zgodi še nekaj zanimivega - umre moralni Bog, to je tisti Bog, ki svojo moralno utemeljuje na strahu. Kakšen strah naj bi vendar vzbujal takšen Bog, ki mu ni uspelo ustaviti Hitlerja? Naslednja etapa se je zgodila leta 1968. Vsak živi zase, kar pomeni, da niso več pomembna obdobja življenja (odraščanje, mladost, odraslost), kakor tudi ne oblike življenja (poroka, materinstvo, očetovstvo), pa tudi družbene vloge ne. Vse je dovoljeno. Vse, kar je doslej veljalo, so le lepe zgodbe (greh, zlo, resničnost, žrtev). Zadnji zadevi, ki sta postavljeni pod vprašaj, so avtoriteta in zakoni. Ko leta 1989 pade Berlinski zid, se z njim zruši tudi avtoriteta. Nič več ne pomaga sklicevanje na svoj družbeni položaj ali vlogo, ampak je potrebna sposobnost prepričevanja in komuniciranja. Treba si je torej dopovedati, da se je svet korenito spremenil, zato bomo vsi skupaj morali prevzeti pogum, da se tudi vprašamo, kaj je v Cerkvi 'živo' in kaj 'mrtvo'. Kakšna se torej zdi mladim današnja Cerkev kot taka? Zakaj ne gredo več k maši? Tu nadaljujemo prihodnjič.

Andrej Vončina

Družbeni nauk Cerkve

Prispevek pri iskanju "skupnega dobrega"

Kakšen je naš odnos do politike, do družbenih vprašanj, do vprašanj, ki zadevajo skupno dobro? Srečujem se z mladimi ljudmi, ki jih ta vprašanja sploh ne zanimajo. Zdi se, da želimo zbežati v svoj mali raj užitkov in nam je vse drugo odveč. Kje je vzrok za taka prepričanja? Je taka drža razumna? Že včasih so vedeli, da je politika tisti prostor, v katerem človek uresniči samega sebe. V politiki človek najde "dobro", ki ne obstaja zunaj politike in družbe. Če se človek ne zmeni za "skupno dobro", ne more postati dober. Katoliška Cerkva se zaveda pomena družbenih vprašanj, o čemer pričajo številne socialne okrožnice. Družbeni nauk Cerkve (DNC) ali katoliški socialni nauk je nauk katoliške Cerkve o socialnih vprašanjih. Je del teologije oz. bolj natančno - je del moralne teologije. Namenjen ni le katoličanom, ampak je predlog za vse človeštvo. Z njim katoliška Cerkva stopa v dialog z drugimi krščanskimi Cerkvami, pa tudi s pripadniki drugih religij in nevernimi, s celotnim svetom politike in gospodarstva. DNC se ukvarja z družbenimi, političnimi, ekonomskimi, kulturnimi in pravnimi vprašanji. Cerkve pri tem ne razvija svojih konkretnih političnih in ekonomskih programov, ker meni, da je to naloga politikov in ekonomistov (tudi tistih strokovnjakov, ki so kristjani). Tako "laiki v Cerkvi" niso samo tisti, ki sodelujejo pri bogoslužju in verouku (to pojmovanje je značilno za slovenski prostor), ampak nas DNC spodbuja, da bi začeli razmišljati o "kristjanih v svetu"! DNC torej želi biti prispevek Cerkve pri iskanju

"Človek je cilj in ne 'sredstvo' za doseganje ciljev vsakega družbenega in političnega programa."

"skupnega dobrega" in je stalno v razvoju, saj sledi spreminjanju družbenopolitične resničnosti. Skozi zgodovino (nastanek laične države, prehod v industrijsko družbo, konec blokavske delitve in hladne vojne, globalizacija, svetovna gospodarska kriza...) se Cerkve odziva na nova vprašanja, ki se pojavljajo. Ne zagovarja ali prepoveduje monarhične ureditve ali demokracije, prav tako ne zagovarja fevdalizma, kapitalizma ali komunizma, ampak postavlja temeljno vprašanje o dostojanstvu človeškega življenja v vseh prejš

našteti ureditvah in pogojih življenja. Z vsemi družbenimi ureditvami Cerkve že dva tisoč let bolj ali manj uspešno stopa v dialog in si prizadeva za upoštevanje človeškega dostojanstva. Ta dialog ni vedno enostaven (Cerkve je bila z mnogimi ureditvami v konfliktu), prav tako pa se Cerkve od različnih družbenih ureditev tudi uči in to, kar je dobrega, prevzema v svoje strukture. Mnogi so mnenja, da je DNC veliko bolj uravnotežen kot teorije, ki so povezane s kapitalizmom in komunizmom. Morda prav zato, ker skuša biti realističen, vseeno pa spodbuja k upanju. Ni neka "tretja pot", med liberalnim kapitalizmom in kolektivističnimi idejami (marksizem), ampak je preprost razmislek o zapleteni resničnosti sveta v luči vere. Pri tem upošteva Jezusov evangelij, pa tudi izročilo Cerkve. Vse te izkušnje že od nekdaj vplivajo na koncile, dokumente Cerkve, tudi na sodobne socialne okrožnice, ki si prizadevajo za ljubezen, pravičnost, mir in odpuščanje v človeški družini. Povedano bolj preprosto, DNC sestavlja niz načel in vodil za delovanje na družbenem področju. Ta načela niso padla z neba, ampak izhajajo iz človeške družbe. Temelj za to izhodišče je učlovečenje Boga. To, da je Jezus živel na določen način in izvrševal določena dela, ni le neki ideal. Gre za konkreten zgled zavzemanja za vsakega človeka. Zato je temeljno načelo in cilj "človek" (kar naj bi veljalo v vsaki družbi). Človek je torej cilj in ne "sredstvo" za doseganje ciljev vsakega družbenega in političnega programa. Če to ni tako, smo lahko hitro priča ideologijam, na katere tudi krščanstvo ni imuno.

Bogdan Vidmar

Kaj naj kristjan razume pod pojmom "srce"

Srce v Svetem pismu in krščanstvu

Ta simbol tako pogosto uporabljamo pri naših pogovorih, zlasti pa pri govorih in pridigah, pa pravzaprav ne vemo, o čem govorimo. Današnji človek je kar nekoliko izgubil simbolno govorico in se mu tudi beseda "srce" zdi nekaj bodisi otročjega (Jezus bo prišel v tvoje srce) bodisi si živo predstavlja telesni organ, ki neumorno črpa kri in jo poganja po žilah. Krščanstvo in Sveto pismo pa ne more brez tega simbola.

"Zelo znan je Pascalov stavek: 'Srce ima svoje razloge, ki jih razum ne pozna' (Misli 277). Vendar pa za Sveto pismo ta simbol vključuje tudi razum: 'Razumno srce si pridobiva spoznanje' (Prig 18,15), saj tudi rečemo 'misli v svojem srcu' ali 'ukrasti srce'. Kralj Salomon prosi Boga za 'poslušno srce', da bi znal pravično in pošteno vladati (1 Kr 3,9). 'Srce' je torej neka notranja resničnost človeka, ki predstavlja

srcu ne poželimo ženine lepote (6,25). Srce tako prevzame lastnosti in vrline duše in postane tudi bistveni element Boga-osebe, kot ga opisuje Sveto pismo. Gospodovo srce je čuteče, se odloča, misli: 'Kako bi te mogel

izročiti drugemu, Izrael!

... Moje srce se obrača v meni, moje sočutje prekipeva' (Oz 11,8). Tudi evangeliji pogosto upodobijo Kristusovo srce, čeprav neposredno to napravijo le enkrat (v prizoru, v katerem vojak Jezusu prebode stran, evangelist Janez ne namigne na srce):

'Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek. Vzemite nase moj jarem in učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen, in našli boste počitek svojim dušam' (Mt 11,28-29). Iz tega vzklika se je kasneje

rodila ljudska pobožnost k Jezusovemu srcu, ki jo je še posebej spodbudila sv. Marjeta Marija Alacoque (1647-1690). V Apostolskih delih pa

"Vera, ki ima svoje središče v srcu, ne pomeni neke sentimentalne ali osladne duhovnosti, ampak popolno izročitev celotnega človekovega bitja Bogu".

je o Bogu rečeno, da je 'poznavalec src' (gr. kardiognótes).

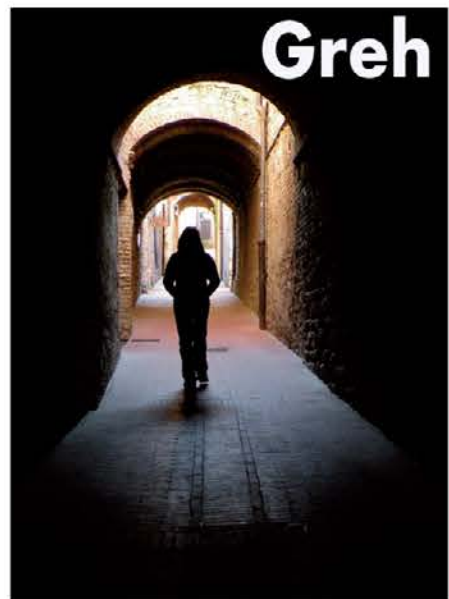
Za človeka je zato zelo pomembno, da svoje srce, torej vse svoje bitje v vsej globini, posveti Bogu. Zato je zelo pomenljiva znamenita hebrejska veroizpoved, 'Poslušaj' (heb. Shema): 'Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod je edini! Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo' (5 Mz 6,4-5). Tudi Jezus ima ta izrek za največjo zapoved (Mt 22,36-37). Vera, ki ima svoje središče v srcu, tako ne pomeni neko

sentimentalno ali osladno duhovnost, ampak popolno izročitev celotnega človekovega bitja Bogu".

Gianfranco Ravasi
(prevedel Andrej Vončina)

G. Ravasi, 500 curiosita' della fede, Mondadori, Milano 2009, 73-74

Greh je osebni potop

V življenju doživljamo različne potope in nesreče, najhujši pa je greh, ker nam uniči bistveno moč rešitve, vendar se ni vse izgubljeno.

Vesoljni potop

Po pripovedi Svetega pisma in vzporednih mitov iz okoliških dežel se je v najstarejšem času zgodila huda poplava, ki je uničila velik del tedanjega sveta in človeštva. Pomenljivo je svetopisemsko spoznanje, da za to nesrečo ni bila kriva le narava, ampak tudi človek s svojim grehom. Če je Bog izvir življenja, človek opravlja njegovo službo razvijanja in upravljanja sveta, potem mora to delati odgovorno, varovati ga mora in ne uničevati. Tako je mogoče priti do spoznanja, da se največje katastrofe porajajo v človeških srcih, tam se sprejemajo odločitve za življenje in smrt.

Človeštvo je kmalu pozabilo na Boga, ljudje so se predali svojim dejavnostim in videli, da zmorejo sami uravnavati tek življenja. Prav tako so se prepustili svojim užitkom in niso hoteli poslušati Božjih zapovedi. V bistvu je šlo za nadaljevanje napuha in samozadostnosti, ki sta bila prisotna že pri izvirnem grehu in sta globoko zasejana v človeških dušah. Ljudje pristanejo na greh, želimo si rešitve, ki bo bolj poceni in s čim manjšim naporom. Tako pa se znajdemo v brezčutnosti, zvezani z lažjo in sladko grešno skušnjavo. Najhujše je, da ta način postane normalen in se ne borimo za svojo pristno podobo ter svobodno življenje.

Grešni beg v nezavedno

Zgodba o vesoljnem potopu nam pomaga razumeti greh kot najgloblji življenjski polom. Ko se prepustimo

skušnjavi in se greh naseli v našem dnu, zbežita napetost in disciplina duha ter se začnemo utapljati v prvobitne vode nezavednega. Nekateri govorijo o ponovnem vračanju v varnost maternice, da se nekam skrijemo in pozabimo. Greh je osebni potop, krajšnica pozabe in sanjanja ali celo omame. Ker pa smo ljudje med seboj povezani in soodvisni, s svojo brezčutnostjo in praznino oškodujemo še druge ter svet. Namesto iskrenega zaupanja najbližjim in Bogu nastopi povodenj brezosebne in razpuščenega. Čeprav ima vsak greh v sebi neko željo po sladkem in privlačnem, dejansko ruši in pušča za sabo razdejaje. Greh uničuje ljubezen, odnose in dostojanstvo, zato je potrebna čim bolj hitra pot rešitve v odpuščanju, spravi, postu, pokori, disciplini in spreobrnjenju. Kjer ni več želje in moči za rešitev in očiščenje, nastopijo huda brezčutnost in nemoč ali celo maščevalne hudobije. Tek življenja gre slepo naprej in ljudje ne gledajo več z enim očesom, čustva so zmedena, veliko je dvoma, čeprav navzven vse to izgleda moderno in zanimivo.

Propadanje družbenega in osebnega življenja

Podobno kot v človekovi notranjosti se odvijajo polomi tudi v družbi in svetu, nekateri imajo celo globalne posledice. Doživljamo zlom bančnega in ekonomskega sistema, ljudje so v velikih stiskah, za vsem tem je mnogo krivice in sebična slaba pot dobičku za vsako ceno. Ta kriza je v svojem jedru moralna in duhovna. Zadeli smo v ledeno goro nemoči, potem ko smo mislili, da lahko delamo, kar hočemo, in da nas ne brigajo drugi ljudje, okolje in Bog. Vrednote v družbi so zmedene in brez moči, pojavljajo se protizivljenjske strukture in zakoni, zakonsko življenje je globoko razvrednoteno, čez vse pa vladata uživaštvo in trenutna korist.

Propadanje civilizacije in klic k spreobrnjenju

Človeštvo je zrelo za nov potop, potrebovali bi ga, da bi se zresnili in odpravili laž neživljenja in uživaštva. Bog se je sicer odpovedal kaznovanju s splošno katastrofo, govori pa po mnogih alarmih, ki jasno opozarjajo, da ne more iti več tako naprej. Tu je pomenljiv odnos do okolja, ki ga kot požrešni in brezvestni potrošniki brezglavo izkoriščamo in mažemo, vendar krič in vabi k spremenjenju navad, odnosov.

Široko polje družbenih odnosov in vzgoje bi morali vzeti bolj resno in postaviti v njegovo središče celovito rast osebe ter življenjsko sobivanje. Mnogi dogodki in naravi in družbi, pa tudi osebne preizkušnje nas kličejo k razmisleku in spreobrnjenju. Ljudje v Noetovem času niso hoteli razmišljati o tem. Potopili so se v svoje dejavnosti, se utapljali v svojih dejavnostih in se smejali Noetu, ki je sprejel Božji klic in dogradil ladjo.

Vstopiti na ladjo rešitve

Propadajoči civilizaciji se je mogoče upreti z osebnim spreobrnjenjem, potem ko smo prislunili Bogu, ki dovolj jasno kaže, kam naj gremo in kaj naredimo, pa čeprav se bo kdo zaradi tega smejal. Sprejeti bomo morali ladjo, ki nas bo zavarovala v težkih trenutkih povodnji in nasprotnih tokov. Preživeli bomo v okolju družine in drugih zdravih okoljih. Rešila nas bo ladja Cerkve, ki je sicer potolčena z vseh strani, vendar še vedno najbolj varno pluje, ker ima najbolj izkušenega Kapitana. Potrebno bo še kar nekaj časa in hudih nalivov, da se bomo zavedeli pomena ladje odrešenja in resno vzeli Božja naročila. V ljubečem okolju in ozdravljenih koreninah po prostor za rast v tisti človeškosti, ki bo obnovila družbo po njenem potopu.

Zažveti zavezo z Bogom

Voda, ki je uničila svet in človeštvo, je tudi napolnila doline in pokrila hribe, da je mogla po njej zaplavati ladja rešitve. Bog nam pošilja krstno milost in nam daje svojega Duha, da bi napolnil našo notranjost z njegovim mirom. Sveti Duh prinaša moč za preseganje kaosa in vzpostavitev pobude duha, razuma in volje. V njegovi moči vztrajamo v duhovnem boju, ko nas okolje in sladka prvinskost nezavednega vlečeta v brezoblični ocean brezčutnega življenja. Vsa posameznika in skupaj se moramo podati na trdna tla resnice, očistiti pogled od umazanije in zažveti življenje, ki bo preseglo potop potrošniške in liberalistične civilizacije. Tudi z nami sklepa Bog zavezo, njena podoba je mavrica, ki povezuje nebo in zemljo v pestrosti najrazličnejših božjih in človeških darov. Krščansko življenje je povezava neba in zemlje, Boga in človeka, duha in telesa. Bog nas bo spremljal, potem ko se je v Kristusu spustil v vse naše hudobije in nemoči, da bi se ga v ljubezni oklenili in začeli plezati navzgor v smeri mavrice. Pri krstu smo že stopili v ta odnos, zato ga moramo uresničiti v veliko večji meri. To pa je kultura življenja v moči velikonočne zmage.

Primož Krečič

Pogovor / Marko Rijavec

“Vedno, ko človek govori s srcem, piše poezijo”

Marko Rijavec je goriški duhovnik mlajše generacije, sedaj je duhovni vodja dijaškega doma Škofijske gimnazije v Vipavi. Te dni je pri Ognjišču izšla njegova tretja pesniška zbirka z naslovom *Dimenzije maja*. Ker je eden od štirih duhovnikov, ki urejajo prilogo *Bodi človek*, smo ga povabili na pogovor, ne nazadnje zato, ker verjame v Besedo in besedo.

Zakaj nosi zadnja zbirka naslov *Dimenzije maja*?

Dolgo sem iskal primeren naslov za to svojo tretjo zbirko pesmi. Naslov vedno izraža temeljno idejo, glavno sporočilo celote. Zato je moral naslov biti nekaj, kar bi odražalo, da so za lepoto, za veseljem, za srečo zelo dolga pot, rast, vztrajanje, tudi trpljenje. O tem govorijo moje pesmi v tej zbirki, o dozorevanju, o iskanju, o spoznavanju. Zato so to “Dimenzije maja”, ker “maj” - to je moja metafora za nekaj lepega, svetlega, veselega, sijočega, mladostnega - ni samo to, kar se vidi, ampak še veliko več. Je rast, je pot do tega “maja”. Mislim, da so iz tega sestavljeni vsaka, prav vsaka človekova želja, načrt, uspeh, veselje. Vsak cilj ima pot za seboj.

Kaj odgovoriš tistemu, ki ne verjame več v moč besede in se zato poeziji posmehuje?
Normalno, da se, saj je vsaka umetnost, tudi poezija, nekoliko “nekoristna”. Spomnim se, da so

Moji mali vrtnici

*Preden bil sem, sem te ljubil,
znan sem, ko si zrasla v cvet;
nikdar videna lepota
mi je spomladila svet.*

*Nežno sem te stisnil k sebi,
ti prebodla srčno stran...
saj... ni vrtnice brez trnov,
ni ljubečega brez ran...*

ljudje vedno govorili, da so pesniki tisti ljudje, ki se jim ne ljubi delati. Poezija ni koristna, če jemljemo koristnost kot ustvarjanje nekega dobička. A beseda je vedno imela in tudi danes ima moč. Tudi nad tistim, ki se ji posmehuje, saj ga je vendar nekako vznemirila, da se je moral s posmehovanjem začeti braniti. Tako da sem mnenja, da poezija nagovarja vsakogar, tudi tistega, ki je sploh ne prebere. Že samo iz dejstva, da je. Kajti že samo to, da je, ljudem pove, da je v človeku nekaj več kot samo telo in klobasa in pivo. Odgovor takemu človeku sploh ni potreben, ker ga je že dobil. Njegovo vznemirjenje, to sta namreč moč in cilj besede in poezije.

Kje vidiš stično točko med besedo in Besedo?
Človeška beseda je odgovor nanjo. Tako se mi zdi. Človek nima nobenega boljšega odgovora, kot je beseda duše. To je tudi poezija.

Gotovo ti je že kdo povedal, da na prvi pogled tvoja poezija deluje melanholično, zakaj tako?
Kar nekaj takih odzivov je bilo, seveda. Predvsem zato, ker sicer ne delujem kot melanholična oseba, ker sem velikokrat vesel, ker poskušam narediti dobro vzdusje, ker iščem neko luč tudi tam, kjer je tema. Ampak, saj sem vam povedal: “maj” ni samo to, kar se danes vidi.

Nokturno

*Vsaka noč mine.
Le da je treba veliko tišine,
pred križem,
na križu,
pod križem,
da se človek prerine
do svoje globine
in najde toplino
v soncu, ki mine.*

“Maj” je tudi pot do tega. Vsa mora opraviti to pot. Sicer veseli ni pristno, ker ni izgarano, ker v njem ni odločitve. Če hočeš komu dati upanje, ga moraš najprej odkriti sam, ga moraš najprej najti v sebi. Zato tudi melanholija, seveda, ker je pot do tega vsaj nekoliko užaloščena. V vsakem je vsaj nekaj te melanholije. Zato se nas take pesmi dotaknejo. Ker so resnične. Ker so na neki način tudi naše, ne samo pesnikove.

Zakaj poezija in ne proza?
Ker preprosto ne gre drugače. Nisem si sam izbral, da bom pesnik. Tega ne moreš izbrati. Saj bi tega verjetno ne izbral nihče, če bi vedel, kaj vse to skriva za seboj. Ni lahko biti pesnik. Pesnik je strašansko občutljiv. Občutljiv za lepo, a tudi občutljiv za grdo in zlo. A pesnik je pesnik. Ne more biti nič drugega. Mora pisati, mora čutiti zase in za druge. Ker sem izbran, da sem pesnik, moram pisati pesmi. Če sem izbran za pisatelja, bom pisal tudi prozo. Za zdaj pa ne. To mora zrasti, to ima svoj čas. Kar je v literaturi prisiljeno, je grozljivo težko branje.

Kakšen smisel ima danes (še) pisati poezijo?
Enak smisel kot živeti. Če najdeš smisel tega, potem najdeš tudi smisel poezije. Meni se zdi smiselna, ker jo ljudje potrebujemo. Ker je poezija majhen grižljaj, majhen postanek in premislek za človeka. V njem nekaj zbudi, neke nove poti,

Velikonočna

*Le spomni se, kaj vse trpiš,
kaj vse s srca ti lušči križ.
In spomni se: sred' te resnice
te Bog poljubil je na lice.
In spomni se: vse od takrat
je smrt priložnost za pomlad.*

nova odkritja ali pa morda potrditev, da ima tvoje iskanje neki odgovor, morda celo odločilni odgovor na vprašanje tvojega življenja. Prava poezija je tudi nežna in kako močno danes človek hrepeni po nežnosti, pa je v večini deležen le krutosti, robotosti, formalnosti. Poezija je potreba, ne le priboljšek.

Odnos med duhovnikom in poetom, če je?
Je. Vedno bo. Saj ni mogoče biti duhovnik, če ne govoriš s srcem. In vedno, ko človek govori s srcem, piše poezijo. Vedno, ko pišem, sem tudi duhovnik. Čeprav je res, da si po navadi ljudje vedno predstavljamo, da je duhovnik nekdo, ki ima vse razčiščeno, ki je o vsem na jasnem, ki mu ni treba več iskati. Takega duhovnika ni. Ker tak duhovnik ne bi bil več človek. Jaz sem človek. In rad bi, da ljudje vejo, da sem človek. Da sem prav zato lahko z njimi tam, kjer so oni, tudi v njihovih vprašanjih. Tudi jaz se moram učiti ljubiti, tudi jaz kdaj ne vidim poti naprej, tudi jaz kdaj obupujem. A je cilj pred menoj. Cilj, ki ga poskušam narediti s pesmijo. To je moja beseda. Tako govorim, kot me je naučil tisti, ki me je poslal na svet. Poslal kot duhovnika in kot poeta.

Jurij Paljč

Spodbuda za poglobitev naših odnosov

Imeti čas za prijatelje

Ena od velikih življenjskih vrednot so prijatelji - v tem se najbrž kar strinjamo. Nekateri pravijo, da si jih izbiramo sami. V neki meri to drži, kot bomo lahko videli, v prvi vrsti pa so velik in neprecenljiv dar. Vsaj sam jih tako dojemam.

Andrej Šifrer poje, kako si je treba za prijatelje vzeti čas, kar je zanimiva trditev. Moja izkušnja je taka, da nisem še nikdar obžaloval, ko sem se odpovedal kaki svoji zadevi, ki bi naj bila v danem trenutku pomembnejša, in se odpravil na klepet ob kavi s prijateljem ali prijateljico. Tedaj sem se sprostil, povedal svoje težave in prijatelj ali prijateljica mi je povedala svoje ali pa tudi ne, pa tudi kaka resna debata se je vnela.

Bil je to vedno milostni čas, kar pomeni, da je na tovrstnih srečanjih imel prste vmes tudi Bog. Zame je namreč prijatelj velik Božji dar, velika milost, ki mi je bila dana, čeprav si tega najbrž nisem zaslužil. Iz tega razloga so se potem prijatelji vedno znašli (in se še) v mojih večernih zahvalah, rad pa sem se jih tudi spomnil (tudi danes še) v molitvi. Seveda ob takšnih občasnih srečanjih nikdar ni šlo brez kake “pozornosti”.

Velja pa tisti Prešernov izrek: “Dolgost življenja našega je kratka”. Ljudje smo šibki, krhki, omejeni in si izbiramo tudi to, komu bomo posvetili več časa, energije, ljubezni, potrpežljivosti... Skratka, pridemo do tega, da si izberemo, kateri so bolj prijatelji od drugih.

Tu pa naletimo na prvo težavo - ne znamo biti neposredni. Ko se na kateri koli ravni v naši družbi zgodi neki izbor, se tistim, ki niso bili izbrani, to tudi jasno pove. Mi pa, nasprotno, nekaj slepomišimo, se izmikamo, govorimo o vremenu in drugih nepomembnih rečeh. Če nam kdo ni všeč ali nam ni kaj preveč do njega, mu navadno tega ne jasno povemo, da ne bi povzročali bolečine in bi se izognili čustvenim izbruhom. A kje je tu ljubezen, ki “ne išče svojega”?

Pa tudi iskrenosti ne sme manjkati v nobenem odnosu. Znamo pred prijateljem biti taki, kakršni smo, brez nekih mask in igranja? To ne pomeni, da med nami

ni skrivnosti, te vedno ostanejo, jih pa mora biti samo toliko, kolikor je nujno potrebno. Tako sem pred nekom res jaz, brez maske in igranja. Koliko truda in časa je potrebno vložiti v naše odnose (prijateljstva), in vendar se splača in se obilno poplača. Ko vas

bo naslednjič prijateljski glas poklical, da bi se srečala, prosim ne recite, da nimate časa (čeprav to drži, ker v tem primeru ima čas vas ☺). Čas imamo! Morda ne takoj, ampak čez kakšno uro. Morda ne danes, temveč jutri, a čas imamo. Vzemimo si čas za prijatelje, ker je to tudi čas za nas same. Ne bi rad, da bi komu izmed vas na stara leta v ušesih donela ljudska pesem: “Ti si ur' ce zamudila”.

AV

Zgodovinska zanimivost
Ko se podre zid...

Berlinske kronike poročajo, kako se je brezštevila množica, ki je prišla ob podrtju zidu na Zahod, takoj napolnila v nakupovalna središča, kjer so med ostalimi trgovinami tudi prav posebne. Za tiste, ki morda tega ne vedo, v Nemčiji je morda največja veriga erotičnih trgovin na svetu, nekatere, kot npr. prav tista v zahodnem Berlinu, pa so celo večnadstropne. V njih se najde prav vse, najbrž je še domišljija premajhna za tako veliko in raznovrstno ponudbo v tem sektorju, ki jo nudijo nemške trgovine.

Kronike pa tudi poročajo, da se vzhodni Nemci niso napolnili le v te trgovine, ampak so dobesedno razgrabili ves erotični material, vse revije in knjige po berlinskih kioskih in knjigarnah. Seveda so se množično napolnili tudi v erotične kinodvorane, kjer so se lepo po prusko postavili v vrste in čakali, da bi lahko vstopili.

Zdi se torej, da so bili ljudje na vzhodu bolj kot kruha lačni pornografije. Ne smemo se temu čuditi, saj so komunistične države, vsaj uradno, bile najbolj moralne in čistunske v zgodovini človeštva (spomnim se, kako so naši “odrasli” sodržavljani pornografske revije kupovali v Italiji, dokaze lahko še vedno najdemo na kakem podstrešju ali omari). V Sovjetski zvezi, na Kitajskem in še kje je bila za produciranje in trgovce s pornografskim materialom

predvidena celo smrtna kazen, ki so jo večkrat tudi izvršili. Seveda so bili na smrt obsojeni tudi tisti odrasli, ki bi jih zasačili pri homoseksualnem spolnem dejanju, kakor tudi posiljevalci žensk, da o tistih, ki so si privoščili mladoletne in otroke, sploh ne govorimo. Mladi so seveda vsi bili vzgojeni v tem strogem duhu, vendar pa niso niti pomišljali, da bi ob osvoboditvi ne zavili v najbližjo erotično trgovino ali trafiko, da bi dobili prepovedan sad.

Tu se torej pokaže tragika in slepota totalitarnih režimov, ki želijo ustvariti “novega človeka” po svojih sistemih. Ko so izrabljali samo politične, šolske in družbene vzvode, so dosegli samo materialno revščino, zraven katere prideta še duhovna in moralna. Namesto novega pridemo tako samo do “starega” človeka, o katerem govori tudi sv. Pavel. Ta je brez vsake zaščite tako prepuščen trgovcem s spolnim materialom.

Potrebno je torej vse kaj drugega kot policijski režimi s svojimi pedagogi, ki predavajo na “urah spolne vzgoje”, da bi spremenili srca ljudi in njihov način odkrivanja skrivnosti življenja, med katere spada tudi spolnost. Nobena revolucija ni mogoča, če se ne zgodi najprej v človekovi notranjosti. Zunanje revolucije tako niso nič drugega kot minljive fasade, ki trajajo samo toliko časa, kolikor traja režim.

AV

Nekemične odvisnosti (2)

Odvisnost od nakupovanja

Koliko trgovin! Reklame nas usmerjajo v lagodno uživanje. Paradoksalno je, da liberalizem na deklarativni ravni poudarja človekovo svobodo in dostojanstvo človeške osebe ter se skuša prikazati kot človekoljuben. Da bi nas popolnoma osvojili z nakupovanjem, trgovci poudarjajo, da je potrebno trošiti "razumno". Žlahten in kultiviran potrošnik zbira podatke in raziskuje trg ter kupuje na osnovi odnosa med ceno in kakovostjo. To pa nujno pomeni, da velik del svojega življenja in moči namenimo nakupovanju. Toda, ali si tega zares želimo? S takšnim človekoljubjem marketing prikriva nastavljene pasti in lovke, na katere želi ujeti potrošnike. Vprašanje, s katerim se ukvarja marketing, je,

kako ljudi prepričati, da bi nakupovali tudi "brez potrebe". Pri odkrivanju "vstopnih mest" se poslužuje skupinske dinamike, psihologije, statistike in sociologije. Ne brez uspeha. Toda, kar je za nekatere uspeh, je za druge poraz in "smrt". S pomočjo neetičnega marketinga potrošniške družbe je vedno več ljudi odvisnih, širijo se nekemične odvisnosti, priča smo pandemiji depresije. Govori se o svobodi, temu pa potem sledi dejstvo zasvojenosti. Če je svoboda največja vrednota, potem bi moralo biti soočanje z odvisnostmi največji izziv! Tudi z odvisnostjo od nakupovanja.

Zakaj nakupujemo?

Razlogi so lahko zelo različni: resnična potreba, raziskovanje, avantura, socialna izkušnja, prostitev, pripadnost določenemu "plemenu", "religija". Da, nakupovanje je tudi obred, ritual, religija, v najširšem pomenu besede, veliki trgovski centri pa so sodobne katedrale. V nakupovalnih središčih se obiskovalci sprostiti ob pomirjujoči glasbi, na policah je po več deset različic med sabo podobnih izdelkov, tako da človek lahko med njimi dolgo izbira. V trgovini smo, vsaj glede možnosti opazovanja in porivanja vozička, vsi enaki - od delavca s 300 evri plače pa do predsednika države. Razlike seveda vseeno obstajajo, če pomislimo samo na debelino denarnice. Po nakupu in plačilu je ob izhodu iz trgovine še možnost za miloščino za dobrodelne ustanove, nato pa pride še najlepše v baru ob izhodu iz trgovine: "agápe" (skupni bratski obed po maši pri prvih kristjanih) - klepet ob kavici, sladoledu ali ob kakšnem drugem posladku. Poleg tega nakupovalna središča ponujajo še frizerja, bazene, igrišča, kino... Mnoge sodobne družine v nakupovalnih

središčih preživljajo kar cele nedelje. Nekateri se zavzemajo, da bi tja preselili še cerkve in samostane. Razlogi za in proti? **Kdaj smo z nakupovanjem zasvojeni?** Ta zasvojenost je lahko dolgo prikrita, kajti vsi več ali manj hodimo v razne trgovine in brez nakupovanja bi danes težko preživeli. Znaki za preplah so: ko se ne zmoremo več nadzorovati, ko nakupovanje postaja zelo pogosto, ko nakupujemo preko svojih zmožnosti, ko so nakupovanja zelo dolga in

v nakupovalnih središčih izgubimo občutek za čas, ko nakupujemo in kopičimo nepotrebne ali ene in iste stvari, ko zaradi nakupovanja trpi družina, ko zgolj nakupujemo, ko je voziček poln, pa ga pustimo med policami in zapustimo trgovino, ker se zavedamo, da za nakup nimamo denarja.

Kdo je še posebej v nevarnosti?

Zdi se, da nekateri vici o dragih ženskih krznenih plaščih kar držijo. Med zasvojenimi z nakupovanjem je večina žensk, nekatere raziskave ugotavljajo, da celo 90%. Tej zasvojenosti so bolj podvrženi mladi in nižji sloji. Pogosto je ta odvisnost povezana z depresijo in drugimi odvisnostmi ter s "slabo samopodobo".

Potrošništvo si želi narcisoidnih ljudi, saj se narcisoidnost hrani iz kulta lepote, ki trgovcem omogoča razcvet njihove dejavnosti. Narcisoidna oseba nakupuje obleke, čevlje, kozmetiko... vse, kar je povezano z zunanjim videzom.

Kako se upreti?

Morda nam pri tem lahko pomagajo naslednja vprašanja: Kakšni so moji občutki, ko nakupujem? Se teh občutkov sploh zavedam? Je pot do pripadnosti le "shopping"? Kdaj zares nekemu pripadam? Je bolj pomembno biti ali imeti? Kaj sporočam s svojimi darili? So moja darila nadomestek za odnose? Kaj se skriva na našem podstrešju in v ropotarnici? Sem narcisoiden? Moram res biti nesrečen, če določenih predmetov nimam? Se veselim in Bogu zahvaljujem za to, da sem v dobrih odnosih z ljudmi, da morda živim v dobri družini, imam prijatelje, sem veren, stanujem v hiši, ki ni natrpana z razno šaro, uživam v lepotah narave, imam mirno vest?

Bogdan Vidmar

Srečko Kosovel: "Veliko moraš pretrpeti"

Veliko moraš pretrpeti, prijatelj, da le-to spoznaš: kdo hoče ljubiti, živeti, ta mora ubiti v srcu laž.

Veliko moraš pretrpeti, da to spoznanje pridobiš: kdo hoče ljubiti, živeti, ta mora poljubiti križ.

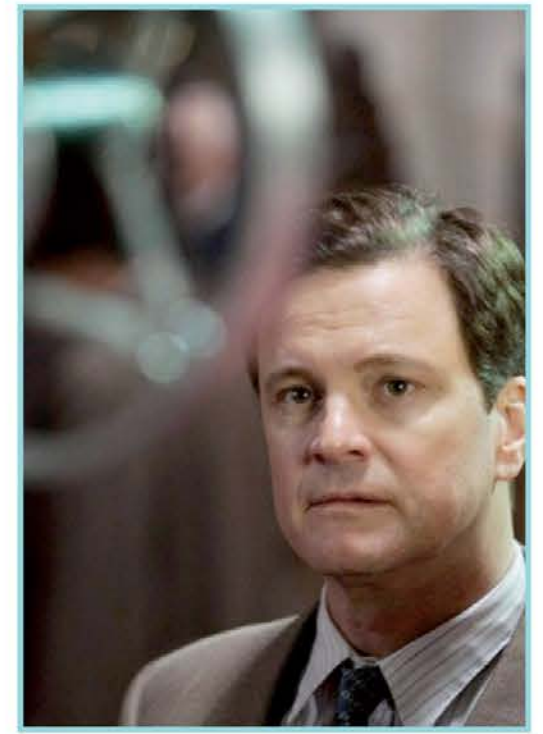
Veliko moraš pretrpeti, da vstaneš od zanikovanj: živeti je lepo, trpeti in umreti strt in poteptan.

FILM The King's Speech - Kraljev govor

Film o težavah odraslih s sporočilom za mlade

Po filmu The Queen (Kraljica) prihaja na velika platna nov kinematografski izdelek o angleški kraljevi družini: The King's Speech (Kraljev govor). Starodavna in mogočna evropska kraljeva družina ima v svojih vrstah več kot dovolj osebnih zgodb, ki jih lahko s ponosom predstavi tudi sodobnemu človeku, kar omenjeni film ponovno dokazuje. Film The King's Speech predstavlja mladega vojvoda Alberta, očeta sedanje kraljice Elizabete II., ki mora po bratovi odpovedi prevzeti angleški prestol. Nahajamo se v občutljivem zgodovinskem času prvih radijskih oddaj, Hitlerjevega političnega vzpona in vstopa Anglije v drugo svetovno vojno. Anglija in Evropa tedaj potrebuje jasne voditelje, da se bodo postavili proti krvavim ideologijam, vendar vojvoda Albert, ki po kronanju prevzame ime Jurij VI., ima težko govorno napako in močno tremo pred javnim nastopanjem.

S pomočjo osebnega trenerja iz Avstralije, ki se poslužuje alternativnih logopedskih metod, premaga začetni strah in po velikih naporih pripravi svoj radijski govor narodu in svetu. Zgodba postavlja v ospredje osebni napor človeka, ki se zaveda vladarjeve dolžnosti ravno v trenutku, ko ga ljudje najbolj potrebujejo. Lik kralja Jurija VI. je predstavljen zelo osebno, do odtenkov psihološke intimnosti, saj razkriva, da se pod vladarjevo krono skriva krhek, a vztrajen in temperamenten človek. Zakaj film priporočiti? Močno se mi je vtisnil kontrast med osebnim hotenjem mladega Alberta, da bi živel normalno družinsko življenje, in občutkom dolžnosti do domovine, ki se mu ni odpovedal, ko ga je domovina potrebovala. Čeprav je moral sprejeti in omiliti svojo hibo, ga to ni ustavilo, da bi dosegel cilj, h kateremu

je bil poklican. Pred sabo imamo torej film, ki nas popelje v drugačno družbeno in zgodovinsko okolje, film o težavah odraslih, vendar s sporočilom za sodobne mlade. Nagovarja jih, da nobena ovira ni pretežka, če imamo pred sabo cilj in osebe, ki jim zaupamo.

Aljoša Vodopivec

The King's Speech - Kraljevi govor (Režija: Tom Hooper; V glavnih vlogah: Colin Firth, Geoffrey Rush, Helena Bonham Carter, Guy Pearce, Derek Jacobi, Michael Gambon, Timothy Spall; Žanr: Zgodovinska drama; Trajanje: 111')

Manj znana zgodba ujetih rudarjev v Čilu

Najprej zdravje, potem človek

Rad bi vam predstavil lep primer "zdravstvene korektnosti", ene od različic "politične korektnosti". Tovrstna ideologija je v današnjem svetu zelo razširjena, po njej pa človek in njegova usoda sploh nista pomembna, ampak je pomembno predvsem to, da se držimo Svetega Načela. Vsi se najbrž še dobro spominjamo avgustovske nesreče v čilskem rudniku, ko je pod zemljo ostalo ujetih kar 33 rudarjev. Preko listka, ki so ga nalepili na iskalno sondo, so sporočili, da so živi in kje se nahajajo. Hitro so organizirali pomoč in v ZDA našli stroje, ki so lahko zvrtili poseben predor, po katerem so potem lahko v neke vrste košari iz rudnika na dan potegnili rudarje. Seveda ne vseh naenkrat, ampak enega po enega. Med kopanjem predora pa so po ozkem jašku lahko ujetim rudarjem dostavili vodo, zdravila, prehranske dodatke, celo igralne karte, NASA pa je priskrbelo liofilizirano hrano (kaksršno imajo v vesolju astronauti). Vendar pa je vsaj dvajset rudarjev bilo tudi kadilcev - torej so prosili za cigarete. Severnoameričani so pripeljali svoje drage pripomočke za reševanje, ob tovrstni prošnji pa njihov obraz ni bil prav nič več prijazen. Znano je, da so "Jenkiji" najprej pol sveta naučili kaditi (samo spomnimo se, kako so njihovi vojaki povsod delili Lucky strike cigarete, ki jim jih je zagotovila vladna propaganda), potem pa so postali veliki duhovniki v boju z novim satanom, najvišjim zlom z imenom tobak. Nezaslišano je bilo torej, da bi si lahko tisti "grešni" rudarji prižgali cigareto. Težavo je tudi predstavljalo "pasivno kajenje", ki bi ga bili deležni tisti, ki tam spodaj niso imeli te preklete razvade.

Izpod zemeljskega površja so nesrečneži takoj pojasnili, da je spodaj več kilometrov rovov, kakor tudi več kadilnic, kjer bi si grešniki lahko prižgali cigarete, kolikor bi hoteli, ne da bi kakor koli motili svoje krepostne, "tobacco-free", tovariše tam spodaj. Pa nobeno pojasnilo ni pomagalo, da bi prepričali

"zdravstveno osveščene" Američane. Prav zaradi te osveščenosti velja stroga prepoved kajenja tudi po ameriških prepornih kaznilnicah, kjer obsojenci čakajo na izvršitev smrtno kazni po več let, celo desetletij. Umreti pa morajo s čistimi, neasfaltiranimi pljuči. Tudi čilski rudarji so bili v smrtni nevarnosti, ko bi se lahko v trenutku znašli na "onem svetu", a bi se morali tja preseliti, ne da bi se še kdaj dotaknili tistih "nečistih" belih paličic, polnih nikotina. Prav nič niso pomagale prošnje, če ne že kar rotnenje južnoameriških reševalcev, ki so očitno bili bolj razumevajoči in strpni - ideologija je pač neusmiljena. In vendar so se tudi Severnoameričani omehčali in so velikodušno naklonili nikotinskimi zastrupljenecem dozo njihovega strupa. Poslali so jim žvečilne gumije z nikotinom. Šele tik pred tem, ko so rudarje začeli vleči na plano (po dveh mesecih in pol), so, najbrž zaradi splošne evforije, tistim trdovratnim in nepoboljšljivim kadilcem poslali škatlico Marlboro cigaret. Gre seveda za žalostno zgodbo, pa vendar se je tovrsten razplet dalo predvideti. Treba je le poznati fanatizem sodobnih ideologov, ki po drugi strani obtožujejo katoliški moralni nauk, češ da je nečloveški.